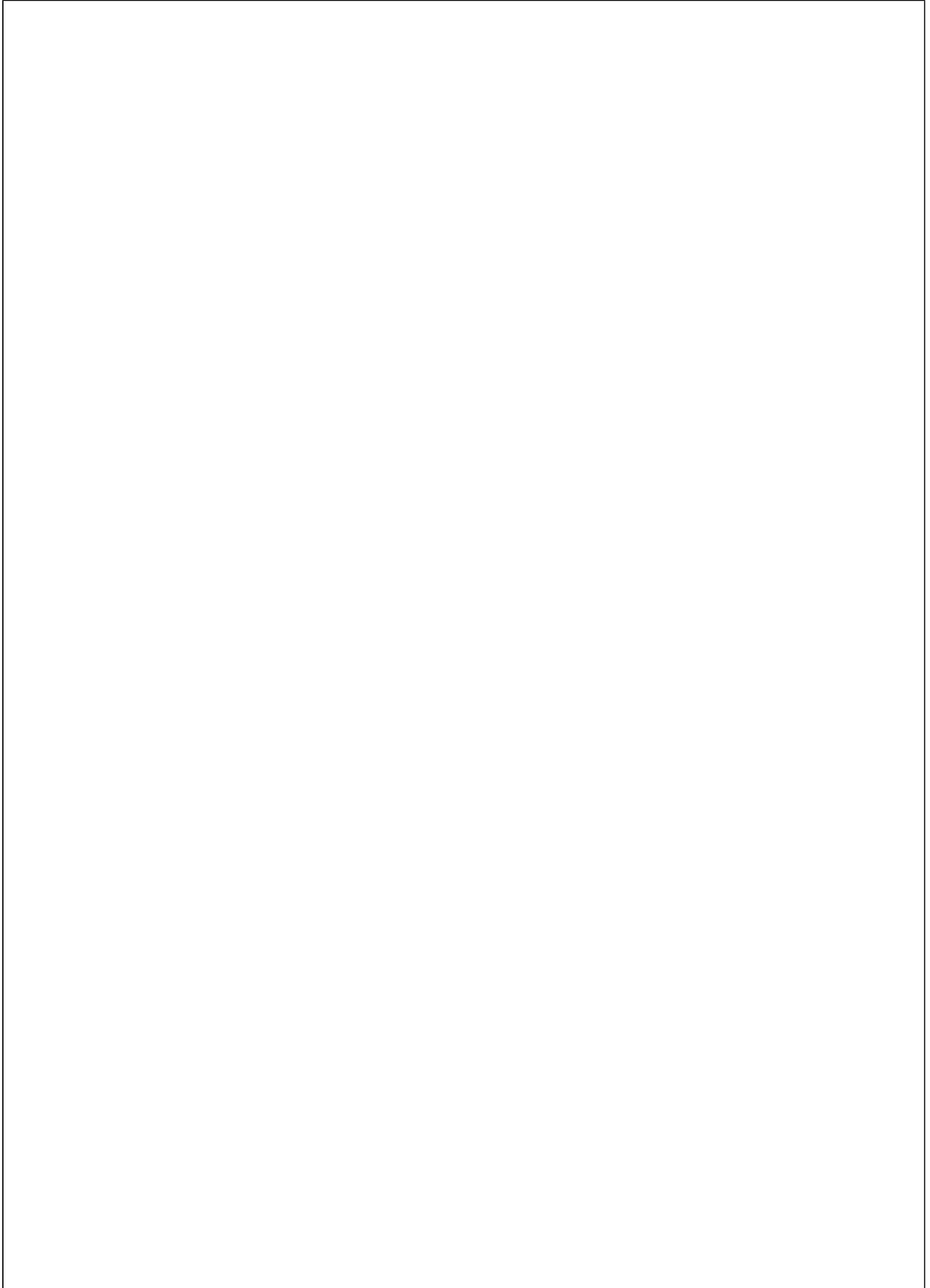

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/175620,Odsloniecie-pomnika-Ofiar-Grudnia-1970-r-Szczecin-16-grudnia-2022.html>

18.03.2026, 06:14

[Następny](#)

[Powrót](#)

Odsłonięcie pomnika Ofiar Grudnia 1970 r. - Szczecin, 16 grudnia 2022

Tego samego dnia nastąpiło wręczenie odznaczeń państwowych działaczom opozycji antykomunistycznej. Instytut Pamięci Narodowej reprezentował zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski

16.12.2022

16 grudnia 2022 o godz. 12.00 na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie został uroczystie odsłonięty pomnik ku czci ofiar rewolty grudniowej 1970 r. Organizatorem uroczystości był Instytut Pamięci Narodowej oraz Stowarzyszenie Społeczne „Grudzień '70 – Styczeń '71”. Zapraszamy do obejrzenia krótkiego nagrania z tej wzruszającej uroczystości.

Instytut Pamięci Narodowej ufundował nowy monument, ponieważ stary był w złym stanie technicznym. Poprzednie upamiętnienie z 1999 r. – Krzyż Męczeństwa Narodu Polskiego, zwany również Krzyżem Grudnia'70 – symbolizowało walkę wszystkich Polaków o niepodległość ojczyzny. Do krzyża przymocowano mniejszy krzyż, wykonany z drewnianych elementów katafalku, na którym stała trumna ks. Jerzego Popiełuszki. Po demontażu został oddany do kościoła pw. bł. ks. Jerzego Popiełuszki w Szczecinie.

Upamiętnienie ma formę otwartego sześcianu z piaskowca, w którego centralnym punkcie wzniesiono wysoki na 5,5 metra metalowy krzyż. Na wewnętrznych płytach znajdują się nazwiska ofiar. Wnętrze pomnika uzupełnia posadzka wykonana z płyt granitowych ułożonych w różne wiatry. Autorem koncepcji jest Piotr Kudelski.

Pomnik stanął w pobliżu kwater 9J i 9L, nieopodal grobów większości z szesnastu ofiar szczecińskiego grudnia '70.

W uroczystości uczestniczył dr hab. Karol Polejowski, zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, który podczas swojego wystąpienia zwrócił uwagę na pamięć oraz wdzięczność wobec uczestników grudniowych wystąpień, które ma wyrażać odsłonięty pomnik.

Rys historyczny:

Wystąpienia robotników w Szczecinie w grudniu 1970 r. były pokłosiem protestów w Gdańsku i innych miastach Wybrzeża. Pod koniec lat 60. XX w. lansowany przez komunistyczną propagandę obraz tzw. małej stabilizacji w czasie rządów Władysława Gomułki, coraz bardziej odbiegał od rzeczywistości. Podwyżka cen wielu towarów, w tym produktów spożywczych, ogłoszona przez władze w dniu 12 grudnia 1970 r. stała się kroplą, która przelała czarę społecznej gorzkości. Decyzja ta, wprowadzona w okresie świątecznych przygotowań, stała się bezpośrednią przyczyną wybuchu robotniczych protestów na Wybrzeżu. 14 grudnia 1970 r. rozpoczął się strajk w Stoczni im. Lenina w Gdańsku, a w następnych dniach do protestów przyłączały się inne miasta: Słupsk,

Elbląg, Gdynia.

W tym czasie wrzało również w Szczecinie, zwłaszcza w Stoczni Szczecińskiej im. A. Warskiego. 17 grudnia 1970 r. poranny wiec stoczniowców przed budynkiem dyrekcji stoczni zamienił się w robotniczy pochód, który jednak został rozproszony przez milicyjne siły. Około południa wyruszył z „Warskiego” kolejny, dużo większy pochód, do którego dołączyli się robotnicy z innych zakładów pracy. Próby zatrzymania manifestacji przez MO na ul. Dubois nie powiodły się i demonstranci ostatecznie dotarli do centrum miasta przed gmach KW PZPR, gdzie szybko zgromadził się ok. 20 tysięczny tłum mieszkańców.

Szczecińska siedziba PZPR została zdemolowana i podpalona, rozsierdzony tłum zaatakował również pobliską siedzibę KW MO przy ul. Małopolskiej. Szturm ten został jednak odparty przez oddziały milicji i wojska. Zginęło jedenaście osób. Pod wieczór starcia przeniosły się w rejon ul. Kaszubskiej, gdzie demonstranci zaatakowali areszt śledczy, gmach prokuratury i pobliską jednostkę wojskową. Późnym wieczorem gniew tłumu skupił się na gmachu Miejskiej Rady Narodowej. Również w tych starciach padły kolejne ofiary. Dramatyczne wydarzenia trwały do godz. 22 i zakończyły się krwawym bilansem czternastu zabitych i wielu rannych.

18 grudnia 1970 r. demonstranci nie wyszli już na ulicę, lecz pozostali w zakładach pracy i zarządzili generalny strajk okupacyjny. Pod stocznia, którą siły wojskowe i milicyjne otoczyły kordonem, padli kolejni ranni, z których dwie osoby zmarły w szpitalu. Powstały wówczas Ogólnomiejski Komitet Strajkowy, któremu podporządkowało się ponad sto przedsiębiorstw, przez następnych pięć dni posiadał rzeczywistą władzę w mieście. Strajkujący robotnicy przedstawili 21 postulatów, w tym między innymi żądania powołania niezależnych związków zawodowych oraz rozliczenia robotniczej masakry. 20 grudnia doszło do pozornego porozumienia pomiędzy władzami a strajkującymi. Dwa dni później protest zakończono.

Bezpośrednim efektem grudniowej rewolty był przewrót w ekipie rządzącej. Odchodzącego w niesławie Gomułę, na stanowisku I sekretarza KC PZPR zastąpił Edward Gierek. Najtragiczniejszy był jednak bilans ofiar. W kraju zginęło czterdzieści pięć osób a ponad tysiąc zostało rannych. Sam Szczecin okupił swój udział w robotniczym proteście szesnastoma zabitymi mieszkańcami.

Opracowanie: Tomasz Dźwigał, Łukasz Skubisz

O godz. 17.00 w szczecińskim Centrum Edukacyjnym IPN – Przystanek Historia odbyła się uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności działaczom opozycji antykomunistycznej. W imieniu Prezydenta RP Andrzeja Dudy odznaczenia państwowe wręczył zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Karol Polejowski. Galę uświetnił koncert w wykonaniu Marii Radoszewskiej i Rafała Kowalczyka.

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Szczecin, 16 grudnia 2022. Fot. Marcin Manowski (IPN)

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Szczecin, 16 grudnia 2022. Fot. Marcin Manowski (IPN)

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Szczecin, 16 grudnia 2022. Fot. Marcin Manowski (IPN)

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Szczecin, 16 grudnia 2022. Fot. Marcin Manowski (IPN)

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Szczecin, 16 grudnia 2022. Fot. Marcin Manowski (IPN)

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Szczecin, 16 grudnia 2022. Fot. Marcin Manowski (IPN)

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Szczecin, 16 grudnia 2022. Fot. Marcin Manowski (IPN)

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Szczecin, 16 grudnia 2022. Fot. Marcin Manowski (IPN)

Lista odznaczonych:

- Szczepan Araszkiewicz
- Włodzimierz Jan Dałkowski

- Jerzy Józef Dyrdał
- Leszek Wojciech Góra
- Janusz Kazimierz Grudnik
- Stanisław Jakubowski
- Wiesław Kawalec
- Teresa Kosiak
- Kazimierz Mirecki
- Jerzy Tadeusz Nadratowski
- Wiesław Antoni Nadratowski
- Halina Stankiewicz
- Grażyna Wiesława Sulżyńska
- Halina Magdalena Trawińska-Dyrdał
- Henryk Kazimierz Urbański
- Anna Jolanta Wątróbska
- Bożena Jagoda Żwirblińska

pośmiertnie:

- Maria Teresa Maślanka
- Henryk Toczek

Krzyż Wolności i Solidarności został ustanowiony przez Sejm 5 sierpnia 2010 roku. Po raz pierwszy przyznano go w czerwcu 2011 roku, przy okazji obchodów 35. rocznicy protestów społecznych w Radomiu. Krzyż nadawany jest przez Prezydenta RP, na wniosek prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, działaczom opozycji wobec dyktatury komunistycznej, za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowanie praw człowieka w PRL. Pierwowzorem Krzyża Wolności i Solidarności jest Krzyż Niepodległości z II RP.

Pliki do pobrania

[Biogramy odznaczonych \(docx, 20.51 KB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Szczecin

komunizm

Upamiętnienie